edice PRŮVODCE

Doporučuje časopis PC WORLD

Windows Vista

podrobný průvodce

Josef Pecinovský

- Začínáme s Windows Vista, základní pojmy a dovednosti
- Ovládání programů, panely nástrojů a klávesové zkratky
- Uživatelské účty, správa disků a Windows Defender
- Aplikace dodávané s Windows Vista a práce s nimi

GRADA

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

GRADA®

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Obsah

Úvod 9

Komu je kniha určena 10
Co v knize najdete 10
Použité konvence a struktura knihy 11
Názvosloví 11

1. Windows Vista – začínáme 13

1.1 Co je nového ve Windows Vista? 14
1.2 Stačí váš počítač na Windows Vista? 15
1.3 Spouštíme Windows Vista 19
1.4 Základní obrazovka Windows Vista 22

2. Základní pojmy a dovednosti 25

2.1 Co je co ve Windows 25
2.2 Spouštění aplikací 28
2.3 Přepínání mezi okny 32
2.4 Uspořádání oken na obrazovce 36

3. Ovládání programů 41

3.1 Nabídky 42
Panel nabídek 42
Místní nabídky 44
3.2 Panely nástrojů 45
3.3 Klávesové zkratky 46
3.4 Dokumentová okna 48
3.5 Dialogová okna 50
Základní tlačítka dialogových oken 52
Další nastavovací prvky 53

4. Základní nastavení 59

4.1 Okno Přizpůsobit vzhled a zvuky 60
Barva a zobrazení okna 62
Pozadí plochy 63
Spořič obrazovky 65
Zvuky 66
Ukazatele myši 68
Motiv 72
Nastavení zobrazení 74

4.2 Postranní panel Windows 75

4.3 Hlavní panel a nabídka Start 78
Vzhled hlavního panelu 81
Základní nastavení nabídky Start 82
Oblast oznámení 83
Panely nástrojů 87

4.4 Panel Snadné spuštění 91

4.5 Usnadnění přístupu 94

5. Soubory a složky 99

5.1 Malá vsuvka pro méně zkušené 99
Soubory 100
Složky 100

5.2 Průzkumník 102

5.3 Jak uložit dokument 109

5.4 Jak otevřít dokument 115

5.5 Kopírování a přesun souborů a složek 119
Kopírování a přesun tahem myši 119
Kopírování a přesun dialogovým oknem 123
Kopírování a přesun pomocí schránky 123
Manipulace s několika soubory najednou 124

5.6 Komplikace při manipulaci se soubory 126

5.7 Odstranění souborů – Koš 128

5.8 Co se můžeme o souboru dozvědět 131

5.9 Přizpůsobení Průzkumníka 134

Procházení mezi složkami ... 135
Jak zobrazit ikony ... 136
Zobrazení Podrobnosti ... 137
Seskupení a třídění ... 139
Filtry ... 141
Možnosti složky ... 142
Vlastní nastavení složky ... 144

5.10 Jak prohledávat disky ... 145

5.11 Zástupci ... 148

Jak vytvořit zástupce ... 149
Jak pracovat se zástupci ... 151
Jak upravit zástupce ... 153

5.12 Kopírování na kompaktní disky ... 154

Jak smazat přepisovatelný disk ... 155
Vypalování datového CD ... 155
Hudební CD ... 158

6. Aplikace dodávané s Windows Vista ... 161

6.1 WordPad ... 162

Základní dovednosti ... 163
Formát písma ... 165
Kopírování a přesun dat ... 167
Tisk dokumentu ... 168

6.2 XPS Document Writer ... 170

6.3 Kalkulačka ... 171

6.4 Malování ... 171

6.5 Připojení ke vzdálené ploše ... 173

6.6 Výstřižky ... 174

6.7 Mapa znaků ... 176

6.8 Hry ... 177

6.9 Multimediální aplikace ... 179

Windows Media Center ... 179
Stahování obrázků z fotoaparátu ... 181
Windows Fotogalerie ... 182
Windows Media Player ... 186
Nástroje pro zpracování videa ... 190

6.10 MS Internet Explorer 7 191
Jak se chovat na webové stránce 193
Jak procházet mezi stránkami 196
Prohledávání stránky 202
Jak uložit webovou stránku 202
Nastavení parametrů 203
6.11 Windows Mail 206
6.12 Windows Kontakt 209

7. Věnujte ještě chvilku svému počítači 211
7.1 Systémové informace 211
7.2 Uživatelské účty 214
Správa cizího účtu 215
Nový účet 217
Rodičovská kontrola 218
7.3 Správa disků 220
Nástroje pro správu disku 220
USB paměti 222
Vyčištění disku 223
7.4 Windows Defender 224

Rejstřík 227

Úvod

V prvním čtvrtletí roku 2007 přinesla firma *Microsoft* na trh novou verzi operačního systému *Windows Vista*. Možná jste už o ní leccos slyšeli nebo četli, ať to byla bombastická reklama nebo článek, který na systému nenechal ani bit suchý. Ale teď je situace jiná, své *Windows Vista* máte (patrně) nainstalovány v počítači, s kterým pracujete, a otvíráte knížku, která vám má v začátcích práce s nimi pomoci.

Systém přináší několik novinek, které sice nejsou z hlediska postupu při zpracování dat nijak převratné, ale mohou se stát z uživatelského hlediska příjemným zpestřením někdy i nudné a jednotvárné práce.

Každá legrace ale něco stojí, a proto chcete-li mít ve svém počítači nový systém, je třeba něco obětovat. *Windows Vista* mají zkrátka mnohem větší nároky na výkon počítače a ne každý program, který vám s úspěchem běhal ve starších verzích Windows, poběží i pod Vistami.

Komu je kniha určena

V této knize by měli nalézt užitečné informace jak úplní začátečníci, kteří k počítači usedají takřka poprvé, tak i ti, kteří mají jisté zkušenosti s prací ve starších operačních systémech. Čtenář této knihy by měl mít alespoň základní ponětí o práci s počítačem – měl by umět počítač spustit a vypnout, pracovat s klávesnicí a myší.

Co v knize najdete

Kniha je rozdělena do sedmi kapitol, ve kterých se čtenář postupně seznámí s operačním systémem Windows Vista.

Úvodní kapitola je skutečným začátkem. Podle ní si prověříte, zda váš počítač zvládne nároky, které na něj budou kladené, svůj systém poprvé spustíte a seznámíte se s jeho prostředím.

V druhé kapitole už se Windows Vista podíváme trochu na zoubek. Dočtete se, jak spouštět aplikace, jak pracovat v prostředí, kdy je několik aplikací spuštěno současně a jak mezi nimi přepínat.

Třetí kapitola seznámí čtenáře s okny jako hlavním pracovním prostředkem systému. Dočtete se, jakým způsobem ovládat spuštěné aplikace tak, aby vám jednotlivé ovládací prvky nepřekážely, ale pomáhaly. Najdete zde podrobný popis jednotlivých typů oken, ukážeme si rozdíly mezi nimi a jsou zde popsány i základní postupy při nastavení programů.

Čtvrtá kapitola je celá věnována základnímu nastavení systému. Od prostého nastavení vzhledu pracovní plochy přejdeme k nastavení hlavního panelu jako klíčového místa systému, ukážeme si, jak racionálně spouštět aplikace a velká část této kapitoly je věnována usnadnění práce se systémem pro ty, kteří z různých důvodů nemohou pracovat standardními metodami.

Rozsáhlá pátá kapitola velmi podrobně popisuje práci s dokumenty, soubory a složkami. Autoři této problematice věnovali skutečně velkou pozornost, protože vědí, že mnoho uživatelů má v této oblasti stále značné rezervy. Proto je zde podrobně popsáno otevření nového dokumentu, uložení dokumentu na disk a jeho následné otevření, značný prostor je věnován i organizaci souborů na disku, přesunu souborů a jejich kopírování. K těmto operacím se využívají výhradně nástroje dodávané současně se systémem, tedy program Průzkumník.

V šesté kapitole jsou v náznacích popsány některé aplikace dodávané současně s Windows Vista; popis není podrobný, protože to by rozsah knihy musel být přinejmenším dvojnásobný. Nejvíc prostoru je věnováno aplikaci WordPad, to proto, aby se i úplný začátečník mohl v této knize seznámit se zásadami psaní textu na počítači. Poměrně velký prostor je věnován i aplikaci MS Internet Explorer, to proto, že internet se čím dál tím víc stává základním komunikačním prostředkem a je největším zdrojem informací.

V sedmé kapitole se čtenář seznámí s některými pokročilejšími činnostmi, jako je správa uživatelských účtů, správa disků včetně rodičovské kontroly a také tu najdete pár odstavců o ochraně počítače prostřednictvím aplikace Windows Defender.

Použité konvence a struktura knihy

Pro snazší orientaci v knize jsou použity následující typografické prvky:

Kurziva označuje názvy softwaru a programových produktů.

Tučně jsou označeny internetové adresy, názvy dialogových oken a příkazy z nabídek programů, např. **Soubor → Otevřít**.

Pro názvy kláves a klávesových zkratek jsou použity Kapitálky.

Kromě toho se v textu setkáte s množstvím ikonek, které označují jiné typy odstavců:

Tímto symbolem bude uveden odstavec, který rozšiřuje probíranou problematiku o nějakou zajímavost, či výjimečnost.

Symbol vykřičníku upozorňuje na úskalí, se kterým se můžete při práci setkat, a je proto dobré zůstat stále ve střehu.

Odstavec označený touto ikonou nabízí zpravidla nějaké usnadnění nebo tip, kterým si oproti standardnímu postupu můžete práci ulehčit.

Při psaní této knihy jsme předpokládali, že čtenář a potenciální uživatel sedí při seznamování s Windows Vista u počítače, který je spojen se světem prostřednictvím internetu. Internet dnes již patří k stejným standardům moderního života jako je příjem televizního signálu nebo mobilní telefon. Proto jsme nepovažovali za vhodné neustále vymýšlet finty a okliky pro ty, kteří přístup k internetu nemají.

Názvosloví

Protože mezi čtenáři této knihy mohou být i uživatelé, kteří mají malé zkušenosti s prací u počítače, nebo takoví, kteří už s počítačem pracovali, ale neznají používané názvosloví, nabízím teď stručný přehled nejdůležitějších operací a názvů, abychom si v dalším textu dobře rozuměli a abych nemusel základní věci vysvětlovat tam, kde už je důležitější něco jiného.

- ✓ **Ukazatel myši** – grafický symbol ovládaný pohybem myši po podložce, též kurzor myši.
- ✓ **Najetí** – umístění ukazatele myši na objekt, kterým se bude uživatel dále zabývat.
- ✓ **Klepnutí** – stisknutí a následné uvolnění levého tlačítka myši; dříve kliknutí.
- ✓ **Poklepání** – dvojí rychlé stisknutí levého tlačítka myši, nutné například ke spuštění programu pomocí ikony; dříve dvojklik.

- ✓ **Zadání příkazu z nabídky** – nabídka je lišta umístěná pod horním okrajem okna, příkaz se zadává klepnutím na název skupiny příkazů a dále na položku příkazu z rozbalené nabídky.
- ✓ **Místní nabídka** – nabídka otevřená stiskem pravého tlačítka myši na objektu, jehož se má příkaz týkat. Příkaz se ale zadává stiskem levého tlačítka myši.
- ✓ **Výběr** – označená část textu, obrázku, dokumentu. Všechny další operace se budou týkat celého tohoto výběru, ale nikoli dalších objektů.
- ✓ **Klávesová zkratka** – současný stisk dvou nebo více kláves, jedna z nich je přeřaďovač CTRL, ALT nebo SHIFT. Zapisuje se například CTRL+S, což znamená, že je třeba nejdříve stisknout klávesu CTRL, podržet, přidat stisk klávesy S a vše uvolnit.
- ✓ **Stisk tlačítka** – tlačítkem se zde rozumí grafický orámovaný objekt na obrazovce, ve kterém je umístěn text nebo piktogram. Tlačítko se stiskne najetím na objekt a následným klepnutím. Zpravidla se tak vyvolá akce.

1.

Windows Vista – začínáme

Tak tady máme *Windows Vista*. Dlouho očekávaný operační systém se od 1. března 2007 dostává i na český trh a do českých počítačů a samozřejmě v české lokalizované verzi.

Co jsou *Windows Vista?* Odpověď je prostá – *Windows Vista* jsou operační systém. A tato odpověď hned navozuje otázku – co je to operační systém?

Definice není jednoduchá. Z uživatelského hlediska lze říci, že operační systém je sada programů, které umožňují, aby váš počítač vůbec pracoval a aby si porozuměl jak s vámi, tak i s periferními zařízeními, která máte k počítači připojena.

V každém případě je třeba vědět, že *Windows Vista* jsou skutečně velmi složitým konglomerátem programových prostředků, kterému je třeba aspoň trochu porozumět. Je pravda, že mnoho lidí se spokojí s tím, že dokážou spustit ten svůj jeden prográmek a s jeho pomocí úspěšně splnit úkoly, které jsou na ně kladeny.

Jistě jste si povšimli, že jsem napsal „lidí" a nikoli „uživatelů". Uživatelem počítače se musí člověk stát, počítač není televizor, u kterého vám stačí vypínač a přepínač kanálů. Počítač je produktem moderní doby a je to jeden z nejdokonalejších výtvorů, které kdy člověk přivedl na svět. Avšak nechá si posloužit.

1.1 Co je nového ve Windows Vista?

Tuto knihu jistě nebudou číst jen začátečníci, kteří k operačnímu systému *Windows* přistupují poprvé. Je docela pravděpodobné, že jste s *Windows* už někdy přišli do styku, nebo s nimi běžně pracujete, a rozhodujete se, zda k této nové verzi přejít či ne.

Zkušenost nám říká, že k nové verzi nakonec přejdou všichni, podobně jako se to stalo s verzí předchozí, *Windows XP*. Ty se v krátké době staly standardem a velmi rychle nahradily předchozí úspěšnou verzi *Windows 98* a méně úspěšného následníka *Windows Millennium*. Je velmi pravděpodobné, že *Windows Vista* vytlačí během dvou let předchozí verzi na okraj zájmu.

Důvodů je několik. V každém případě *Windows Vista* budou dodávány k novým počítačům a hromadně instalovány do nových počítačových center (učebny atd.). Starší systémy již k mání nebudou. Ale novému operačnímu systému se přizpůsobí i výrobci ostatního uživatelského softwaru a záhy se dovíte, že novou verzi programu, po které tak toužíte, nebude možné spustit na starším operačním systému…

Úkolem této knihy není *Windows Vista* hodnotit. Autor se podjal úkolu seznámit s tímto operačním systémem co největší okruh uživatelů, zpřístupnit jej a usnadnit jim tak první kroky když ne u počítače, tak u nového systému určitě.

Novinek, které *Windows Vista* přinášejí, je několik:

- ✓ Odlišná pracovní plocha – setkáte se zde s novými prvky, jako je postranní panel se zobrazením hodin nebo posledními zprávami.
- ✓ Odlišná nabídka **Start** – její položky jsou jinak uspořádány, jednotlivé její části se rozbalují a sbalují jako rolety.
- ✓ Jiný vzhled oken – ne nelekejte se, okna zůstávají okny, ale mají odlišný design. Především jsou částečně průhledná, což oceníte ve chvíli, kdy vás bude zajímat, co je vlastně pod nimi. Okna mají odlišný vzhled záhlaví, jiné uspořádání nástrojů na panelu nabídek a panelech nástrojů, setkáte se s odlišným vzhledem ikon.
- ✓ Létající okna – příjemná novinka, při níž vám možná zprvu bude přecházet zrak, ale později s její pomocí budete velmi snadno přecházet mezi programy.
- ✓ Nové hry – koho už nudil *Solitaire* nebo *FreeCell*, může si zahrát šachy, lámat si hlavu s dominovými kostičkami *Mahjongg* nebo zkusit připravovat dortíky (Purble Place).
- ✓ Nové programy pro zpracování videa – kromě již známého programu pro editaci videa (*Windows Movie Maker*) dostáváte do rukou i nástroj na tvorbu disků DVD – *Windows DVD Maker*.
- ✓ Fotogalerie – to je hezká aplikace na zpracování a prohlížení digitálních fotografií.

Výše uvedené novinky jsou zařazeny do seznamu podle uživatelského hlediska. O dalších novinkách, které možná nepostřehnete na první pohled, budete informováni o pár řádků dál.

Windows Vista se dodávají na trh v několika verzích. Jsou to především:

- ✓ **Home Basics** – poskytuje omezené možnosti pro počítače používané v domácnostech.
- ✓ **Home Premium** – tato verze je určena pro náročné uživatele počítačů v domácím prostředí.
- ✓ **Business** – dodává se do počítačů instalovaných ve firmách.
- ✓ **Ultimate** – verze obsahující totálně vše, je nejdražší, a proto po ní sáhne jen málokdo.

Tato kniha je psána s přednostním zaměřením na uživatele verze Home Premium.

Přehled o tom, jaké novinky se objevují v jednotlivých verzích, podává tabulka 1.1.

Tabulka 1.1: Novinky Windows Vista

Novinka	Home Basics	Home Premium	Business	Ultimate
Lepší zálohování (plánování, přírůstkové i do sítě)	ne	ano	ano	ano
Kompletní záloha a obnova počítače (image)	ne	ne	ano	ano
Obnova předchozích verzí dokumentů (shadow copy)	ne	ne	ano	ano
Rozhraní Vista Aero	ne	ano	ano	ano
Media Center	ne	ano	ne	ano
Přehrávání DVD a Windows DVD Maker	ne	ano	ne	ano
Rodičovská kontrola	ano	ano	ne	ano
Windows Fax a Scan	ne	ne	ano	ano
Podpora složek offline	ne	ne	ano	ano
Podpora ovládání Tablet PC	ne	ano	ano	ano
Windows Slideshow	ne	ano	ano	ano
Šifrování souborového systému	ne	ne	ano	ano
Jazykové balíčky	ne	ne	ne	ano

1.2 Stačí váš počítač na Windows Vista?

Možná teď uvažujete o tom, zda na *Windows Vista* přejít či nikoli. Toto rozhodnutí ponechám na vás, ale důležitější asi bude jiný problém – zvládne váš počítač vůbec práci s novým operačním systémem?

Připomínám, že název programu „Windows" pochází z anglického termínu window, což znamená okno. Výraz „Vista" je mnohoznačný a lze jej přeložit jako výhled, vyhlídka. Ostatně, připomeňte si terminátorovo rčení – „Hasta la vista, baby!".

Windows Vista nejsou program, který by bylo možné bez potíží spustit na každém počítači. Máte-li na stole dědečka s taktovací frekvencí 333 MHz a 16 MB RAM, tak na *Windows Vista* ihned zapomeňte.

Omlouvám se za to, že jsem počítač, před osmi lety docela výkonný, označil za dědečka. Je to ale realita. Výkon počítačů stoupá neuvěřitelně rychle, ostatně právě tak, jako stoupají nenasytné požadavky nových programů na větší výkon a větší kapacitu operační paměti.

Pokud kupujete nový počítač, jste uvedených problémů ušetřeni. Solidní firma vám neprodá počítač, který by nestačil na vlastní operační systém, a pokud ano, tak to není solidní firma.

Co když ale zamýšlíte nainstalovat *Windows Vista* do svého starého dobrého počítače? Chcete vědět, zda je váš počítač natolik výkonný, aby v něm spolehlivě pracovaly i *Windows Vista*? Pomoc je jednoduchá. Stáhněte si z internetu *Poradce pro upgrade na systém Windows Vista*.

Poradce najdete na internetové stránce společnosti Microsoft. Srovnejte s obrázkem 1.1.

Obr. 1.1: Webová stránka Microsoftu s poradcem pro upgrade

Postupujte podle pokynů v okně, program stáhněte, na jeho ikoně poklepejte a nainstalujte. Jakmile jej spustíte, otevře se okno **Vítá vás průvodce pro Upgrade na systém Windows Vista** – viz obrázek 1.2. Neváhejte a stiskněte tlačítko **Spustit kontrolu**. Program si prohlédne váš počítač a porovnává nalezený hardware i software se systémovými požadavky. Mezitím si můžete projít pětici tlačítek v dolní straně okna a leccos zajímavého se o novém systému dovědět.

Obr. 1.2 Okno Průvodce pro upgrade na systém Windows Vista

Jakmile je kontrola hotova, najdete v okně tlačítko **Zobrazit podrobnosti**. Když je stisknete, vzápětí se dočtete, zda vůbec lze na vašem počítači *Windows Vista* spustit, a pokud ano, jaká verze *Windows Vista* je pro váš počítač vhodná, čímž se rozumí verze, která na vašem

Obr. 1.3 Poradce informuje o možnostech spuštění Windows Vista

1.2 Stačí váš počítač na Windows Vista?

počítači bude ještě uspokojivě běhat – viz obrázek 1.3. Z obrázku vyplývá, že na daném počítači lze bez potíží používat *Windows Vista Bussines*, ale s verzemi *Home Premium* nebo *Ultimate* by měl počítač značné starosti.

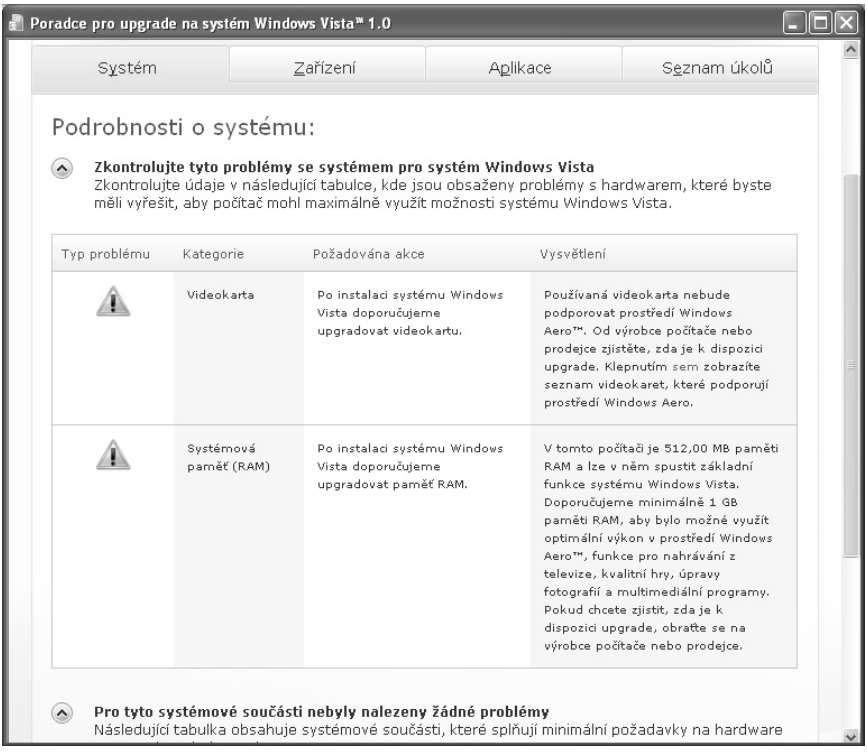
Chcete-li se dovědět více, projděte si celý obsah okna, najdete tam, jaké námitky mají *Windows Vista* co se týče požadavků na systém, na hardware a kompatibilitu používaného softwaru. U našeho počítače nepostačují možnosti grafického adaptéru a rovněž má malou kapacitu operační paměti.

Jaký hardware tedy vlastně potřebujete?

Jako nutné minimum se uvádí alespoň 512 MB operační paměti (RAM) a procesor s taktovací frekvencí 800 MHz. V tom případě ale spustíte nanejvýš základní verzi, tedy Home Basic. Pro provoz grafického rozhraní Aero je potřeba alespoň 1 GB operační paměti a procesor s taktovací frekvencí 1,4 GHz, a navíc je třeba grafická karta (128 MB a výše) podporující WDDM a Hardware Pixel Shader 2.0.

Podívejme se nyní na náš testovaný počítač. Přejdeme-li v okně níže, dovíme se, proč nevyhověl pro silnější verzi *Windows Vista*. Jedná se především o nedostatečnou grafickou kartu a malou operační paměť – srovnejte s obrázkem 1.4.

Co se týče softwaru, existuje slušná pravděpodobnost, že spustíte program, který bez potíží pracoval na systému *Windows XP*. V každém případě nemusíte mít strach, používáte-li software renomovaných a známých firem. Zkušenosti říkají, že u některých vyzkoušených programů se začínají projevovat jisté mouchy a některé nelze spustit vůbec. To se ale jistě časem napraví.

Obr. 1.4 Nedostačující hardware u testovaného počítače